

Bizde Ve Batıda İnsan Davranışları

— sahara · 02 Mayıs 2017

Ülkelerde kanun hâkimiyetinin toplum yaşantısına ne derece etki yaptığını somut örnekleriyle anlatmak istiyorum. Bu konuyla ilgili örneklemelere girmeden önce bilgi çağını yakalamış, çağın gereklerine göre idare biçimini tasarlamış ülkelerde yurttaşların kanunlara uymakla kendilerini mutlu ve huzurlu hissettiklerini belirtmek isterim. Bunun zitti durumlarda yaşayan demokrasiden, insan haklarından nasibini almayan ülkeler de ise bireyler kanunları çiğnedikçe başarılı iş yapmışçasına kendilerine bir övünç payı çıkardıkları da bir acı gerçek.

Balık baştan kokar örneği, ülkede yönetimin en üst basamağında olanların kanun tanımamazlığı toplumun en alt birimlerine domine etkisi yapıp daha fazla etki yapıyor.

“Anayasayı bir kere delmekle bir şey olmaz.” Sözünü duyduk bu ülkede. Bir ülkenin cumhurbaşkanı böylesine çığ söz ederse alt kadelerde çalışan memurların neler yapacağını varın siz düşünün. Evet, bu meşhur sözü eski başbakan, daha sonra da cumhurbaşkanı olan Turgut Özal söylemişti.

Ülkemizde bunun gibi daha nice kof sözler duyduk. Bir örnek daha: “Benim memurum işini bilir.” Bu sözü de aynı yöneticimizin ağzından duyduk. Böylesi sözlerin ülkedeki etik değerleri nasıl olumsuz etkilediğini gördük. Ahlaki değerler yıl yıl erozyona uğradı. Kokuşmuşluk aldı başını yürüdü! Kısır döngü yıllarca devam edegeldi! Toplum bir ay ve bir yılda yozlaşmaz. Eğer gerekli düzenlemeler yapılmazsa bozulma, kokuşma sürer gider. Zararını da ulusça öderiz maalesef. Ödüyoruz da...

Ne ekersen onu biçersin. Ülkenin en üst düzey yöneticileri kanunları delmekle ilgili yeşil ışık yakarlarsa ülkede yalan, riya, rüşvet, üçkâğıtçılık, yalakalık alır başını gider. Siyasetçiler bir gün kara dediklerine, ertesi gün ak derler. Maalesef böyle siyasetçiler el üstünde tutulur. Makam, mevki sahibi olurlar.

Oysa biz ulus olarak böyle değildik. Dürüstlüğün, sözünde durmanın gereği yapılırdı ülkemizde de. Doksanlı yıllarda Almanya’da altı yıl öğretmen olarak çalıştım. Her yıl iki kez ülkeme gelip tekrar Almanya’ya dönüş yapıyordum. Kırklı, ellili, altmışlı yıllarla ilgili ülkemizdeki ahlak anlayışının ne kadar övünülecek düzeyde olduğunu büyüklerimizden sürekli duymuşuzdur. Bu konuyla ilgili bir hikâyecik da ben anlatmak istiyorum.

Sene ortası Noel tatili nedeniyle Türkiye’ye geldim. Uçağımız saat: 21.00’te Atatürk Havalimanına indi. Bavullarımızı aldık. Bir otobüsle Topkapı Otobüs Garı’na gidiyoruz. Otobüste yurtdışından gelen yolcular var. Donanımlı, yaşlı bir yolcu yaşadığı bir olayı anlatmaya başladı:

Kırklı yılların sonundayız. Bir İngiliz diplomat, boğazda balıkçılardan taze balık almış. Paranın para

olduğu yıllar. Balık iki buçuk liralıkmış. Diplomat elli lira uzatmış balıkçıya. Kıtık yılları balıkçıda elli lirayı ödeyecek para nereden olsun. Balıkçı, diplomata dönüp anlatabildiği kadarıyla şöyle söylenmiş:

“Ekselans paranızın üstünü verecek miktarda param yok. Siz balıkları alıp gidin. Benim yerim belli. İleride bir gün bozuk para ile gelip borcunuzu ödersiniz.” İngiliz diplomat durumu şaşkınlıkla karşılamış. Balıkçımızın soylu davranışına hayran olmuş. Ya şimdi durumumuz aynı mı? Şapkalarımızı önümüze koyup düşünüp durumumuzun muhasebesini yapmamız gerekmez mi?

Aynı yıllarda Almanya'ya döneceğim. Yanımda ağırlıkları otuz kilo gramı geçmeyen iki tane bavulum var. Topkapı'ya vardım. Küçükçekmece'de ablamlara uğrayacağım. Gece yarısında da havaalanına gidip Almanya'ya uçacağım. Bavullarla dolmuşlara binmek sıkıntılı oluyor. Bir taksi kiraladım. Ablamlara gidiyorum. Küçükçekmece'ye vardık. Taksimetre otuz dört lira yazdı. Şoför arkadaşına kırk lira verdim. Paramın üstünü alacağım.

Şoför başladı karnından konuşmaya. Ne dediği de pek fark edilmiyor. İki bavulun var. Gecenin bu saatinde... Yumuşak davransam adamcağız basıp gidecek. Ses tonumu artırarak paramın üstünü hemen ödemesini söyledim. Neyse fazla uzatmadı. Paramı ödedi. Asık suratla yanımdan ayrıldı.

Ablamla, eniştemle hayli sohbet ettik. Gece yarasına doğru havaalanına gittim. Nihayet Almanya'ya uçtum. Hamburg Havaalanına indiğimizde sabah açılıyordu. Burada da başımdan geçen bir olayı istemeden anlatmak durumundayım. Havaalanında yolcu bekleyen gurbetçi yurttaşlarımıza rastladım. Bekledikleri yolcuların uçaklarının gelmesine daha saatler var.

Çalıştığım yere gitmek için Alton'a tren istasyonuna gitmem gerekiyor. Yurttaşlarımın vasıtaları var. Metrolarla aktarmalı gidip zaman harcamaktansa yurttaşlarıma yaklaştım. Beni Alton'a istasyonuna götürmelerini istirham ettim. Adamlar ne desinler bana:

“Tabi hemşerim, neden olmasın! Otuz Markını alırız!” Taksi çağırırsam en çok on, on iki Mark ödeyerek amacıma ulaşabilirdim. Sanki dağ başında çaresiz kalmışım. Kaptıkaçtıçılık, üçkâğıtçılık sanki insanımızın DNA'larına nüfuz etmiş! İnsanımız böyle mi olmalı! Yurttaşlarımın korsanca davranışları hiç güzel değildi. Metro ile tren istasyonuna gittim. Trenle de çalıştığım küçük kentime vardım.

Oturduğum ev hayli yakın. Gece yolculuğu, yorulmuştum. Bavullarla yürümeye üşendim. İstasyonun yanında taksi durağı var. Bir taksi çağırdım. Oldukça yapılı bir kadın sürücüye denk geldim. Kadın gayet uygarcaya yaklaştı. Bavullarımı kaptığı gibi taksisinin bagajına yerleştirdi. Evime vardığımız zamanda bavulları yine kendisi indirdi. Tarifede yazılı ücreti aldı. Bana da iyi günler diliyerek yanımdan ayrıldı.

Altı yıllar içinde her yolculuk yaptığımda kendi ülkemde hoş olmayan nice durumlarla karşılaştım. Gece

yarısı Almanya dönüşü Atatürk Havaalanı'na indiğimde sıkıntılar başlardı. Pasaport kontrolünden geçmek Sırat Köprüsü'nden geçmekten daha zordu. Pasaport kontrol eden polislerin yüzlerinden düşen adeta bin parça! Sanki ülkenin tüm vergilerini ödüyorlar. Suratlar bir karış! Biz yolcular adeta birer potansiyel suçluyuz.

Durumu abartmıyorum. Olgular aynen anlattığım gibiydi. Olaylar bir bir yaşanıyordu. Gümrükten geçip eşyalarını aldıktan sonra bu kez taksicilerin çemberinden hasarsız kurtulmak pek olası değildi. Fahiş fiyatlar ödemeler hep sıradan olaylardı.

Bizimle birlikte yurdumuza gelen yabancıların yanında mahcup oluyordum. O insanlar sessizce, buldukları kuyruk sırasında olanları hayretle ve şaşkınlıkla izliyorlardı. Yüz kişi bizde pasaport kontrolünden ancak iki saate yakın sürede geçebilirdi. Aynı sayıdaki yolcu topluluğu Hamburg Havaalanında en çok yarım saatte pasaport kontrolünden karşı tarafa geçebilirdik. Bizim görevlilerimizin asık yüzlerine karşı Alman havaalanı görevlileri güler yüzle hoş geldiniz diyerek bizleri karşılardı.

Almanya'da kanunlara uymamak, kanunları delmek gibi olaylara karşılaşmak olası değil. Trafik saat gibi çalışır. Trenler, otobüsler tarifede yazdığı saatler arasında sektirmeden seferlerini sürdürürler. İşçi arkadaşlarımız sık sık anlatırdı. Mesai saatlerinde işleri aksatmak kimsenin haddine değildir.

Yalan söyleyen politikacılar toplum tarafından dışlanır. Yalana kanunsuzluğa hiç taviz verilmez. Halk okuyor, aydınlanıyor. Görev ve sorumluluğunu bildiği gibi hak ve hukukunun da bilincinde. Kimse hakkı olmayan bir şeye tenezzül etmediği gibi hakkının gasp edilmesine de kesinlikle karşı çıkıyor.

Bizler de atalarımızın yıllarca hakka hukuka saygılı yaşamlarına layık bir biçimde yaşayabiliriz. Öncelikle yeterince aydınlanma yaşamaya kaçınılmaz bir biçimde gereksinimimiz var. Bu olgu yadsınamaz. Yurttaşlar olarak görevlerimizi, sorumluk ve haklarımızı yetesiye içselleştirdiğimiz oranda güzel yurdumuzda kanun hâkimiyetinin sağlanmasında en büyük görev özgür düşünceli yurttaşların üzerine düştüğü bilincine ermiş oluruz.

Yeter ki, bol bol okuyalım bilinç düzeyimizi yükseltelim. Arkadan demokrasi, insan hakları, barış, bir arada huzur içinde yaşama olgularına kavuşma ümide ete kemiğe bürünür bu güzel topraklarda da.